

Силабус курсу

Методика туристично-краєзнавчої роботи

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)
Освітньо-наукова програма «Середня освіта (Географія)»
Кількість кредитів – 4
Рік підготовки, семестр – 4 рік, 8 семестр
Компонент освітньої програми: вибірковий
Дні занять: згідно з розкладом занять
Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи
Мова викладання: українська

Керівник курсу

д. геог.н., проф. **Заставецька Леся Богданівна**

Контактна інформація zast.lesia@gmail.com; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Курс «Методика туристично-краєзнавчої роботи» спрямований на вивчення особливостей дослідження природних, історико-культурних, суспільних умов та ресурсів рідного краю, а також вміння організувати туристично-краєзнавчу роботу в школі з учнями різних вікових категорій.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів чіткого розуміння об'єкту, предмету та завдань курсу як наукового напрямку в сучасних умовах та основних наукових положень методики туристично-краєзнавчої роботи; визначити головні особливості і застосування різноманітних методів та форм краєзнавчої роботи при вивченні рідного краю у різних класах.

Зміст дисципліни «Методика туристично-краєзнавчої роботи» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері географічної освіти, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗМІСТ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ. ТУРИСТСЬКІ ФОРМИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ	
1	ТЕМА 1. Зміст краєзнавчо-туристичної роботи в школі	<i>Знати</i> предметну область та об'єкт дисципліни, її зв'язки з іншими науками, джерельну базу навчальної дисципліни; історичні аспекти формування краєзнавчо-туристичної роботи в Україні..
2	ТЕМА 2. Історія шкільного краєзнавства в Україні	Знати історичні аспекти формування краєзнавчих досліджень та туристичної діяльності у навчальних закладах України. Вміти аналізувати позитивний зарубіжний досвід використання різних форм краєзнавчо-туристичної діяльності в навчальних закладах.
3	ТЕМА 3. Організація і проведення краєзнавчих екскурсій	<i>Знати</i> основні підходи до організації та проведення краєзнавчих екскурсій для школярів різних вікових категорій; основні вимоги до питань безпеки під час екскурсійної діяльності; етапи проведення краєзнавчих екскурсій. Вміти організовувати та проводити краєзнавчі екскурсії у природі, на підприємстві, у краєзнавчому музеї тощо.

4	ТЕМА 4. Організація і проведення туристичних походів	<i>Знати</i> особливості організації одноденних та багатоденних туристичних походів зв школярами різних вікових категорій. <i>Вміти</i> планувати всі етапи організації туристичних походів, формувати туристичний маршрут на задану тематику.
5	ТЕМА 5. Туристські зльоти і змагання	<i>Знати</i> основні форми і види туристичних зльотів і змагань. <i>Вміти</i> формувати сценарії та проводити туристичні змагання різного типу. <i>Вміти взаємодіяти в колективі, працювати в команді.</i>
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СТАЦІОНАРНІ ФОРМИ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ		
6	ТЕМА 6. Шкільний краєзнавчий музей	<i>Знати</i> структуру шкільного краєзнавчого музею та рганізацію його роботи. <i>Вміти</i> проводити екскурсійну та дослідницьку діяльність у шкільному краєзнавчому музеї. <i>Вміти</i> організовувати науково-пошукову діяльність природничого відділу шкільного краєзнавчого музею.
7	ТЕМА 7. Позакласні стаціонарні форми краєзнавчої роботи	<i>Знати</i> види і форми позакласної краєзнавчої роботи. <i>Вміти</i> підбирати і організовувати форми краєзнавчої роботи для школярів різних вікових категорій.
8	ТЕМА 8. Краєзнавчий гурток	<i>Знати:</i> зміст діяльності шкільного краєзнавчого гуртка; основні принципи формування та організації шкільного краєзнавчого гуртка. <i>Вміти</i> створювати план роботи краєзнавчого гуртка на рік. <i>Вміти</i> організовувати краєзнавчі вечори, вікторини, ігри і т.д. з метою популяризації вивчення рідного краю.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність розуміти предметну область та професійну діяльність.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ФК 1	Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства.
ФК 2	Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.
ФК 4	Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.
ФК 7	Здатність до пошуку джерел географічної інформації та її наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій.
ФК 12	Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України
ПРН 1	Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії
ПРН 3	Розуміє основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їх компонентів; причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них; наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства

ПРН 8	Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.

Літературні джерела

1. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота: навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995. – 223 с.
2. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. - К.: Вища школа, - 1994. - 190 с.
3. Емельянов Б.В. Экскурсоведение. – М.: Советский спорт, 2000. – 224 с.
4. Грінченко Б.Д., Драгоманов М.П. Діалоги про українську національну справу /Упоряд. А. Жуковський. - К.: Просвіта, 1994. - 285 с.
5. Дубняк К.Вивчення продукційних сил і краєзнавство // Краєзнавство. – 1927. - № 1. – С.5-9.
6. Дубняк К. Підвищення врожайності краєзнавство // Краєзнавство. – 1928. - № 6-8. – С.1-4.
7. Дубняк К. Що таке краєзнавство? // Червоний шлях. – 1925. - № 6-7. – С.224-237.
8. Енциклопедія освіти /Академія педагогічних наук України; головний редактор В.Г.Кремень.- К.: Юрінком Інтер, 2008 – 1040 с.
9. Закон України «Про освіту» // Освіта України. – 1996. - № 23.
10. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України. – 2000. - № 31.
11. Кашуба С.П., Сіметов Ю.А. Краєзнавчий матеріал в навчально-виховній роботі. // Початкова школа. - 1981. - №2. - с. 34.
12. Кліщук В.Я. Краєзнавство у школі. // Початкова школа. - 1984. - №12. - с.37-39.
13. Костриця М.Ю. Практикум з географічного краєзнавства. – К.: Рад. школа 1979. – 160 с.
14. Костриця М.Ю. Туристсько-краєзнавча робота в школі. – К., 1985. – 186 с.
15. Костриця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: теорія, історія, постаті, практика: Монографія. – Житомир: Косенко, 2006. – 444 с.
16. Костриця М.Ю., Дубовіс М.С. Туристський похід вихідного дня. – К., 1989. – 26 с.
17. Краєзнавство в школі: Методичний збірник. Випуск IV. За редак. С.Т.Діброви. - К.: Рад. школа, - 1957. - 134 с.
18. Любцева О.С. Географія туризму в Україні. // Географія на основі економіки в школі. - 1997. - №2. - с.3-6.
19. Нагорна Г.І, Реалізація краєзнавчого принципу в навчально-виховному процесі. // Початкова школа. - 1999. - №7. - С. 42-45.
20. Огієнко Н.М. Дидактичні умови ефективного використання краєзнавчого матеріалу на уроках. // Початкова школа. - 1996. - №9. - С.43-45.
21. Петренко В.С., Федотов І.М. Проведення краєзнавчої екскурсії в початкових класах. - К.: Освіта, - 1980. - С.41.
22. Положення про позашкільний навчальний заклад // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум. – 2001. – 470 с.
23. Рудницький С.Л. Завдання географічної науки на українських землях // Червоний шлях. – 1927. - №3. – С.105.
24. Рудницький С.Л. Коротка географія України: Фізична географія. - К.: Лан, 1910. – С.6.
25. Рудницький С.Л. Радянська туристка // Краєзнавство. 1928. - № 2-3. – С. 8-13.
26. Русова С. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. - К.: Либідь, - 1997. Т.1.
27. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. Т.3. Серце віддаю дітям. - К.: Рад. шк., - 1977. - С. 178.
28. Сухомлинський В.А. О воспитании. - М.: Просвещение. - 1983. - С.172, 178.
29. Сухомлинський В.А. Избранные произведения: в 5 т. - К.: Рад. шк., - 1987. - Т.2. - С.30.
30. Тронько П. Краєзнавство у відродженні духовності і культури. – К.: Рідний край, 1994. – С.99.
31. Тронько П. Репресоване краєзнавство. – К.: Рідний край, 1991. – 478 с.
32. Франко І.Я. Галицьке краєзнавство // І.Я.Франко. Твори у 50-ти томах. – К., 1986. – Т.46. – Кн.2. – С.116-150.
33. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсоведство: навчальний посібник. – К., 2004. – 240 с.
34. Шаблій О.І. Академік Степан Рудницький: фундатор української географії. – Львів – Мюнхен, 1993. – 222 с.

35. Шаблій О.І. Історичні виміри української географії // Історія української географії та картографії: Матеріали наукової конференції. – Тернопіль, 1995. – С.75-76.
36. Шаблій О. Основи загальної суспільної географії.– Львів: Вид. ЛНУ, 2003.
37. Юньєв І.С. Бесіди про краєзнавство. - М.: Знання, - 1986. - 185 с.
38. Янів В. Українська удача і наш виховний ідеал. Тернопіль: Діалог, - 1992. - 29 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, тести, завдання	40
Модуль 2 (теми 6-8) усне опитування, тести, завдання	40
Підсумковий контроль (іспит)	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE